
DAĞLIK KARABAĞ SORUNU

22.08.2016

QHA, 22 Ağustos 2016

Doç Dr. Giray Saynur Derman

Dağlık Karabağ, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ilişkilerde sancılı bir bölgeyi oluşturmaktadır. Dağlık Karabağ Sorunu iki ülke arasında uzun bir geçmişe dayanan ve halen çözüm bekleyen uluslararası bir sorundur.

Dağlık Karabağ sorunu 1988 yılında patlak vermiş ve Karabağ Savaşı 1988-1994 arasında gerçekleşmiştir. Dağlık Karabağ Özerk Bölgesi (DKÖB)inde 1988in Şubat ayında Ermeniler, bazı Azeri yerleşim merkezlerine baskınlar düzenleyip, evleri ateşe vermişlerdir. Böylece Dağlık Karabağ bölgesinde Azerilere karşı Ermeni hareketi başlamıştır. 22 Şubat 1988de Dağlık Karabağ Özerk Sovyeti, Karabağın Ermenistana bağlanmasını öngören bir karar almıştır. Ancak Moskova yönetimi bu kararı reddetmiştir. Bu gelişmelerin ardından olaylar daha da şiddetlenmiştir. 16 Haziran 1988 tarihinde de Ermenistan Parlamentosunda, Dağlık Karabağı Ermenistana katmak üzere karar alınmış, Ermenistanda meskûn Azeri Türkleri sınır dışı edilmeye başlanmıştır.

1989 yılında Azerbaycan Parlamentosu kararıyla bölgenin özerkliği kaldırılmıştır. 15 Ocak 1989da Sovyet yönetimi Dağlık Karabağ Özerk Bölgesini Azerbaycanın sorumluluğundan alarak özel bir komisyon tarafından yönetilmek üzere merkezi idareye bağlama kararı almıştır. Böylece bölgeye özel bir yönetim biçimi getirilmiştir. Bu karar Ermenileri kısmen memnun etse de tatmin etmemiştir. Çünkü Ermeniler ne kadar karşı çıkacak olsalar da Sovyetler Birliği Yüksek Sovyetinin kararına göre bölge, Azerbaycana bırakıldı. Üstelik Ermenilere karşı Azeriler de Karabağ meselesine sahip çıkacaklar ve bu sorun bir Azeri-Ermeni çatışmasına yol açacaktı.

1990ların başlarında bölgede etnik çatışmalar başlamış; Ermenistanın Karabağı kendi sınırlarına katma isteğini açıklamasının ardından bu çatışma Ermenistan ve Azerbaycan arasında savaşa dönmüştür. 12 Ocak 1990 tarihinde Hanlar iline bağlı Guşçu köyünde oturan Azeriler soykırıma uğramışlardır. Azeri-Ermeni çatışmasının büyümesi üzerine 20 Ocak 1990da Sovyet ordusu Azerbaycana girerek büyük bir katliam gerçekleştirmiştir 28 Ocak 1990da Azerilerle Ermeniler arasında bir ateşkes antlaşması yapılmış fakat, Ermeniler bunun koşullarını yerine getirmemişlerdir.

Dağlık Karabağ problemi, 1992 yılına kadar bölgesel bir sorun olarak ele alınmış ve büyük ölçüde Rusya Federasyonunun kontrolünde kalmıştır. Ancak 1992 yılında, Azerbaycan ve Ermenistanın Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'na (AGİT) üye olması sonrasında Dağlık Karabağ sorunu uluslararası nitelik kazanmıştır Azerbaycan siyasetçileri, Dağlık Karabağ sorununun çözülmesi konusunda Rusya'nın göz ardı edilemeyeceğinin bilincinde olarak Rusya ile iyi ilişkiler kurmaya

özen göstermişlerdir.

Azerbaycanın bağımsızlık sonrası döneminde iktidara gelen üç hükümet Karabağ probleminin gelişimine göre üç farklı siyaset uygulamışlardır. Muttalibov döneminde Rusya ve diğer Sovyet Cumhuriyetleri ile yakınlaşma maksadı güdülürken, Elçibey hükümeti doğrudan Türkiye ve Batıyla entegrasyonu amaç edinmiştir. Ancak Haydar Aliyev döneminde bu siyasetlere son verilerek, Batı, Rusya ve Doğu arasında Denge Siyaseti yürütölmeye çalışılmıştır. İlham Aliyev Döneminde Rusya ile ilişkilerde pragmatist uygulama yoluna gidilmiştir.

1998den itibaren ciddi bir boyut kazanan Dağlık Karabağ sorunu, Azerbaycanın bağımsızlık kazanmasıyla daha da önem kazanmış ve Azerbaycanın bağımsızlık kazandığı günden günümüze kadar olan süreçte, Azerbaycan dış politikasında belirleyici bir unsur olmuştur.

Bölge ile ilgili gelişmeler Azerbaycan ve Ermenistanı olduğu kadar Türkiyeyi de yakından ilgilendirmektedir. Türkiye sorunun çözümü için gayret sarf etmektedir. Ancak bugüne kadar süren çabalar uluslararası konjonktürde henüz bir sonuç vermemiştir. Dağlık Karabağ sorunu, Rusya ile Azerbaycan arasında ilişkilerinin de temel noktalarından biridir. Güney Kafkasyada oluşan sorunları bölgeye hâkim olmak için kullanan Rusya, Karabağ krizini etkin bir şekilde kullanmış ve bölgesel etkinliğini sürdürmeyi hedeflemiştir. Azerbaycan-Ermenistan-Türkiye ve Rusya ekseninde ilişkilerin iyileşmesi Karabağ sorununun çözümüne bağlı gözükmeaktadır.

Kaynak: <http://qha.com.ua/tr/fikir-yazilari/daglik-karabag-sorunu/148295/>

Kaynak/Source: